

82057248-6	16/06/2022	הארץ - כותרת	עמוד 11	1	8.73x36.29
כרוניקות של החברה להגנת הטבע/החברה להגנת הטב - 83364					

פני הארץ צפירי רינת

בדרך ל-30%

נס שערכו משרדי ממשלה והחברה להגנת הטבע בשבוע שעבר יוחד לפעילות לשמירת הסביבה הימית בישראל. בכנס, שהתקיים ב"אקווריום ישראל" בירושלים, דווח על כמה הישגים בפעילות של השנים האחרונות. כמו כן הוזכר היעד השאפתני שהציבו גופי שמירת הסביבה: להפוך 30% משטחי הים של ישראל למוגנים עד שנת 2030. את תחושת ההצלחה קילקלה מעט מנכ"ל מינהל התכנון במשרד הפנים, דלית זילבר וזילבר ציינה, שהרבה בעיות עוד לא נפתרו, ושהמאבק לשמירת הים עתיד להפוך לקשה עוד יותר. הסביבה הימית היתה מוזנחת למדי לפני כעשור. כל זאת בשעה שפעילות האדם בה הלכה והתרחבה, כשהיא כוללת קידוחי נפט וגז, הקמת מתקני התפלה והרחבת נמלים. לפני עשר שנים החלה החברה להגנת הטבע בפעילות ציבורית לקידום רפורמה בפעילות הדיג והכרזה על שמורות ימיות. מוביל את הפעילות אלון רוטשילד, ראש תחום מגוון ביולוגי בארגון. גם במשרדי הממשלה הבינו שיש צורך במדיניות חדשה ומעודכנת. משרד האנרגיה ערך סקר סביבתי מקיף, שניתח את בתי הגידול הטבעיים בים על פי ייחודם וחשיבותם, ומינהל התכנון הכין מסמך מדיניות של ניהול המרחב הימי.

התוצאה היא, שכיום מטיל משרד החקלאות מגבלות על פעילות הדיג כדי לאפשר התרבות והתחדשות של אוכלוסיות מיני דגים שונים. בין היתר נאסרה פעילות ספינות מכמורת מול החופים הצפוניים. כמה מומחים סבורים, שההגבלות לא תמיד מוצדקות. הדייגים טוענים, שהם ספגו מכה קשה בפרנסתם בלא הצדקה אקולוגית ובלא פיצוי המגיע להם. בארגוני שמירת הטבע טוענים גם מנגד, שהמגבלות מאפשרות ליצור קו הגנה לדגים, שלא היה קיים בעבר.

שינוי נוסף הוא הרחבת שטחי השמורות הימיות, הנותנות מרחב הגנה לבעלי החיים. אם לפני כעשור היו רק 0.3% משטחי הים מוגנים, הרי שכיום מדובר על 4%. כמה שמורות נוספות נמצאות בהליכי אישור, ויגדילו עוד יותר את היקף השטחים המוגנים.

יעד ההגנה על כשליש משטחי הים של ישראל מתקדם בעשור האחרון, אבל נתקל באינטרסים של בעלי עניין ובחוסר תקציבי

בשנים האחרונות התרחבה הפעילות של היחידה הימית ברשות הטבע והגנים, והיא קיבלה סמכויות אכיפה נוספות. השילוב של הכרזה על שמורות ופעילות היחידה הביא לכך, ששטחים גדולים יותר מוגנים כיום מדיג ומפגיעות אחרות. אחת התוצאות היא שיפור במצב אוכלוסיות דגי הדקר (לוקוס). שכיוח דגים אלה בתוך השמורות גבוהה פי 2.5 משכיוחות בשטחים מחוץ לשמורות. בעיה שלא זכתה למענה עד עתה היא השתלטות מינים פולשים שהגיעו מתעלת סואץ על הסביבה הימית.

למרות ההתקדמות, יכולת ההגנה על המרחב הימי ממשיכה להיות מוגבלת. המציאות בעייתית בעיקר במים הכלכליים. יש ראל יכולה לנצל בהם את משאבי הטבע, אבל חוקי הגנת הסביבה אינם תקפים בהם. חוק שנועד להסדיר את המצב החוקי במים הכלכליים נתקע בגלל העדר ממשלה יציבה, ולא נראה שיקודם בקרוב. בעיה נוספת היא העדר גורם מרכזי המתאם בין הגורמים השונים הפועלים בים. מינהל התכנון הציע להקים רשות ים, אבל ההצעה נדחתה.

השרה להגנת הסביבה, תמר זנדברג, הודיעה בכנס, שבחלק משטח של המים הכלכליים, הנקרא בשם "גלישת פלמחים", יוגדרו המינים של בעלי חיים חסרי חוליות וחלק ממיני הדגים כערכי טבע מוגנים. משמעות ההחלטה אמורה להיות הטלת מגבלות על פעולות כמו דיג או ביצוע עבודות תשתית העלולות לסכן את ערכי הטבע.

ההכרזה היא צעד ראשון בהגנה על עולם החי העשיר ב"גלישת פלמחים", אבל היכולת לאכוף את ההגבלות מוגבלת ביותר. לרשות הטבע והגנים אין כיום הציוד וכוח האדם הנדרשים לכך, ובשלב זה תהיה ההכרזה בלא תוקף מעשי כמעט. גם הפעילות למניעת זיהום הים, במים הריבוניים ובמים הכלכליים, מוגבלת, מפני שהמשרד להגנת הסביבה לא קיבל עד היום את התקציב וכוח האדם שהוא זקוק להם.

החיכוך הקיים עם בעלי עניין בסביבה הימית, כמו דייגים וחברות אנרגיה המעוניינות לנצל את משאבי הגז והנפט, אינו עומד להיעלם. באחרונה החליט משרד האנרגיה לפרסם מכרז נוסף לחיפושי גז, כשהוא מתיישר עם יוזמת האיחוד האירופי להבטיח לעצמו מקורות אנרגיה על רקע הקשיים עם רוסיה. האירופים סימנו את ישראל כאחת המדינות שתוכל לספק להם גז. למול אינטרס כלכלי כזה יהיה קשה עוד יותר להגן על הסביבה הימית.

הדרך שעשו ארגוני שמירת הטבע, בגיבוי מינהל התכנון, שיפרה את נקודת הפתיחה ויצרה בסיס להגנת הסביבה הימית. אבל עתיד החצי הכחול של ישראל – כפי שהחברה להגנת הטבע מגדירה את המרחב הימי – רחוק מלהיות בטוח.